

Sveučilište J.J.Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Diplomski studij psihologije

Odnos između crta ličnosti tamne trijade i strategija zadržavanja
partnera kod romantičnih parova

Diplomski rad

Mihaela Korman

Mentor: prof.dr.sc. Igor Kardum

Osijek, 2015.

Sadržaj

Sažetak	3
1. Uvod	1
1.1. Romantične veze iz perspektive evolucijske psihologije	1
1.2. Zadržavanje partnera	2
1.3. Crte ličnosti tamne trijade.....	4
2. Metoda.....	8
2.1. Sudionici	8
2.2. Instrumenti	8
2.3. Postupak.....	9
3. Rezultati	10
4. Rasprava	17
4.1. Spolne razlike	17
4.2. Doprinos crta ličnosti tamne trijade strategijama zadržavanja partnera	18
5. Zaključak.....	23
6. Literatura	24
7. Prilozi	28

Odnos između crta ličnosti tamne trijade i strategija zadržavanja partnera kod romantičnih parova

Sažetak

Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti odnos između crta ličnosti tamne trijade (narcizma, makijavelizma i psihopatije) i strategija zadržavanja partnera kod romantičnih parova. U istraživanju je sudjelovalo 100 parova između 18 i 31 godine, koji su u vezi najmanje 6 mjeseci. Dobivene su značajne spolne razlike u tamnoj trijadi u korist muškaraca. Također su dobivene značajne spolne razlike u strategijama zadržavanja partnera. Vlastita tamna trijada predviđala je ukupni rezultat i domene zadržavanja partnera te sve kategorije osim izravnog čuvanja za sudionice i pozitivnih poticaja za sudionike. Tamna trijada partnera predviđala je ukupni rezultat i domene zadržavanja partnera te sve kategorije osim pozitivnih poticaja za sudionike te javnih znakova posjedovanja i pozitivnih poticaja za sudionice. Najdosljedniji pojedinačni prediktor bila je psihopatija, koja je uglavnom predviđala ugrožavajuće taktike zadržavanja partnera, a taktike pozitivnih poticaja predviđala je samo psihopatija partnera za rezultate sudionica. Makijavelizam je predviđao oprez, neke taktike pozitivnih poticaja i, u odnosu na psihopatiju, manji broj taktika interseksualnih negativnih poticaja. Makijavelizam partnera predviđao je omalovažavanje partnera (kod sudionica pozitivno, a kod sudionika negativno) te omalovažavanje suparnica kod sudionica i pokazivanje resursa kod sudionika. Vlastiti narcizam je kod sudionica predviđao emocionalnu manipulaciju i intraseksualno nasilje, kod sudionika neke taktike pozitivnih poticaja i javnih znakova posjedovanja. Narcizam partnera nije predviđao rezultate sudionica, a kod sudionika je predviđao oprez i kažnjavanje prijatelja nevjerojatno.

Ključne riječi: Tamna trijada, zadržavanje partnera

Relationship between the dark triad personality traits and mate retention strategies in romantic couples

Abstract

The aim of this study was to examine the relationship between the dark triad personality traits and mate retention strategies in romantic couples. Participants were 100 couples between the ages of 18 and 31 in a romantic relationship for at least 6 months. There was a significant difference between women and men in all dark triad traits, in favor of men. There were also significant sex differences in mate retention strategies. Self-reported dark triad predicted total score on the Mate Retention Inventory, both domains and all categories except direct guarding for women and positive inducements for men. Partner's dark triad predicted total score, both domains and all categories of MRI except positive inducements for men and public signals of possession and positive inducements for women. As individual traits, psychopathy was the most consistent predictor of mate retention: mostly for cost-inflicting tactics, except for partner's psychopathy, which predicted tactics of positive inducements for women. Machiavellianism predicted vigilance, some positive inducement tactics, and compared to psychopathy, less negative intersexual inducement tactics. Partner's Machiavellianism predicted mate derogation (for women positively and for men negatively), for women derogation of competitors and for men resource display. Self-reported narcissism predicted emotional manipulation and intrasexual negative inducements for women and some positive inducement and public signals of possession tactics. Partner's narcissism didn't predict women's mate retention, but it predicted men's vigilance and punishing threat to infidelity.

Key words: Dark triad, Mate retention

1. Uvod

1.1. Romantične veze iz perspektive evolucijske psihologije

Romantične veze jedni su od najznačajnijih aspekata ljudskog iskustva. Osim što sa sobom nose intenzivne osjećaje te nam pružaju zadovoljstvo i sigurnost, najčešće su i prvi korak u osnivanju obitelji. Za razliku od nekih drugih sisavaca (poput čimpanzi ili bonobo majmuna), ljudi najčešće formiraju dugotrajne zajednice i djecu odgajaju zajedno. Vjerojatan uzrok tome je velika bespomoćnost djeteta poslije rođenja i dug period razvoja do samostalnosti. Griskevicius i suradnici (2013) navode da u zajednicama modernih lovaca-sakupljača dijete ne može samostalno prikupiti dovoljno kalorija za preživljavanje čak do petnaeste godine života. Dakle, kako bi dijete preživjelo i uspješno se razvijalo, u našoj je evolucijskoj prošlosti vjerojatno bilo potrebno dugotrajno ulaganje oba roditelja. Vjerojatno su se zbog toga razvili psihološki mehanizmi koji omogućuju zaljubljanje i dugotrajno ostajanje s istim partnerom (Conroy-Beam, Goetz i Buss, 2014).

Iako muškarci i žene najčešće zajednički odgajaju dijete, njihovo ulaganje je svejedno nejednako. Kao prvo, žene imaju veće minimalno ulaganje od muškaraca: dok je što se tiče muškarca dovoljan seksualni čin kojim će se ostvariti oplodnja, žena devet mjeseci nosi dijete, nakon toga ga i doji određeno vrijeme, a čak i nakon tog vremena, najčešće je i dalje ulaganje žene tj. briga za dijete veća (Buss, 2002). Prema Triversovoj teoriji diferencijalnog roditeljskog ulaganja, stupanj izbirljivosti u odabiru partnera ovisi o stupnju ulaganja u zajedničko potomstvo (Kardum, 2003). U skladu s tim, žene su zbog većeg obveznog roditeljskog ulaganja izbirljiviji spol. S obzirom na to da muškarci imaju veće reproduktivne resurse i manje ulažu u potomstvo, njihova reproduktivna uspješnost najviše raste pristupom većem broju partnerica, zbog čega su oni međusobno kompetitivniji za pristup ženama.

Kako bi se omogućila reprodukcija, ali i uspješan razvoj potomaka, iznimno je važno dobro odabrati partnera. Iako i muškarci i žene visoko vrednuju one osobine koje nose informacije o većoj vjerojatnosti preživljavanja partnera i potomstva te ulaganja u potomstvo (zdravlje, inteligencija, fizički izgled), postoje određene razlike u kriteriju odabira partnera za muškarce i žene. Ženama su pri odabiru partnera važniji status i resursi muškarca, njegova sposobnost generiranja resursa, ali i znakovi emocionalne uključenosti: to im pokazuje da će muškarac moći i htjeti zaštititi njih i potomstvo (de Miguel i Buss, 2011; Buss, 1994). S druge strane, muškarcima su važniji fizički izgled i mladost žene: kao što je već spomenuto, muškarci imaju veći reproduktivni kapacitet i lakše mogu dobiti veći broj potomaka, ali to zahtijeva

plodnu partnericu. Budući da plodnost nije direktno vidljiva, o njoj zaključuju na temelju fizičkog izgleda žene i njezine mladosti (plodnost doseže vrhunac u dvadesetim godinama).

Međutim, sam odabir partnera i formiranje veze nije dovoljno. Ljudi su socijalno monogamna vrsta, ali nisu nužno ekskluzivno monogamni, što znači da može doći do nevjere (Buss, 2000). Vjerojatnost nevjere jedan je od osnovnih kriterija koje muškarci i žene uzimaju u obzir kada biraju dugotrajne partnere (Schackelford, Goetz i Buss, 2005). Nevjera se navodi i kao najčešći uzrok raspada braka ili veze (Hall i Fincham, 2006). Nevjera u romantičnim vezama može imati veliku reproduktivnu cijenu za oba partnera. Za muškarca, može nositi nesigurnost očinstva te uz to vezano ulaganje u potomstvo koje mu nije genetski srodno. Osim toga, nosi i izgubljene prilike za reprodukciju s drugom partnericom i ulaganje u vlastito potomstvo. Također povećava vjerojatnost prekida veze, tako da muškarac gubi i pristup budućim reproduktivnim vrijednostima partnerice. Postoji mogućnost i narušenog ugleda kao prevarenog i napuštenog muškarca. Za žene postoji rizik od gubitka resursa partnera: ukoliko je seksualno aktivan s drugom ženom, postoji mogućnost da će resurse preusmjeriti u nju i njezine potomke. Također prekid veze može negativno djelovati na ugled žene, a i gubi buduće reproduktivne resurse muškarca (Buss, 2002). U svakom slučaju, nevjera predstavlja veliku prijetnju za reproduktivnu uspješnost pojedinaca te je adaptivno pokušati spriječiti nevjeru i gubitak partnera koji nam odgovara i s kojim smo započeli dugotrajnu vezu.

1.2. Zadržavanje partnera

Mnogi teoretičari smatraju da su se zbog toga razvili psihološki mehanizmi koji aktiviraju određena ponašanja čuvanja partnera u takvim predanim dugotrajnim vezama (Buss, 2002). Prvi je ta ponašanja sustavno proučavao Buss (1988), koji je osamdesetih godina 20. stoljeća sa skupinom suradnika identificirao 104 takva ponašanja metodom frekvencije ponašanja te na temelju njih formirao Upitnik zadržavanja partnera (UZP) na kojem sudionici odgovaraju koliko često neko od navedenih ponašanja prakticiraju. Te 104 čestice možemo promatrati na razini 19 specifičnih taktika, nadređenih 5 kategorija i 2 opće domene zadržavanja partnera. Domeni interseksualne manipulacije pripadaju ponašanja usmjerena prema partneru, uključujući kategorije izravnog čuvanja (npr. pregledavanje osobnih stvari partnera, okupiranje vremena partnera u društvu, provjeravanje što partner radi), interseksualnih negativnih poticaja (npr. očajkanje s drugim u prisutnosti partnera i omalovažavanje suparnika) i pozitivnih poticaja (npr. izjavljivanje ljubavi i kupovanje skupih poklona). Domeni intraseksualne manipulacije pripadaju ponašanja usmjerena prema potencijalnim suparnicima, a uključuju

kategorije javnih znakova posjedovanja (npr. držanje partnera za ruku u prisutnosti drugih žena, poklanjanje nakita partneru kako bi se znalo da je zauzet) i intraseksualnih negativnih poticaja (npr. prijetnje i nasilje prema suparnicima i omalovažavanje partnera pred suparnicima) (Buss, 1988).

Neke od strategija zadržavanja partnera mogu se promatrati kao ugrožavajuće za vezu jer nanose štetu partneru i donose opasnost od prekida veze. Primjerice, ograničavanje socijalne interakcije partnera smanjuje vjerojatnost nevjere smanjenjem socijalne potpore pojedincu i utjecajem na njegovo samopouzdanje, ali može rezultirati nezadovoljstvom i željom za napuštanjem veze (Miner, Staratt i Schackelford, 2009). Zbog toga su takve strategije zadržavanja partnera rizične. S druge strane, partneri mogu koristiti podržavajuće strategije zadržavanja partnera. Pojedinaac može pokazivati brigu i ljubav, truditi se biti privlačan partneru i sl. Takva ponašanja mogu rezultirati većim zadovoljstvom partnera u vezi, što smanjuje vjerojatnost nevjere i napuštanja veze (Miner, Staratt i Schackelford, 2009).

Korištenje strategija zadržavanja partnera određeno je različitim čimbenicima: od spola, ličnosti same osobe i partnera, dobi, percepcije vrijednosti partnera, opasnosti od nevjere itd. Kod muškaraca su izraženije strategije zadržavanja partnera pokazivanje resursa, intraseksualne prijetnje i intraseksualno nasilje (Buss, 2002). S obzirom na važnost resursa muškarca pri odabiru partnera, razumljivo je da će kod muškaraca i dalje biti naglašenije pokazivanje resursa kao jedan od načina zadržavanja partnera. Također, budući da su muškarci kompetitivniji spol, jasno je da imaju više rezultate na taktikama intraseksualnih prijetnji i nasilja. Osim navedenih, relativno se često pojavljuju i veći rezultati na taktikama skrivanja partnera i posesivnog označavanja. Skrivanjem partnerice muškarci smanjuju mogućnost za nevjeru ograničavanjem njezine socijalne interakcije. Posesivnim ukrašavanjem signaliziraju suparnicima da je partnerica zauzeta (Buss, 2002). Jedna neočekivana razlika koja se pokazuje u istraživanjima je češće korištenje samoponižavanja kod muškaraca (de Miguel i Buss, 2011; Kardum, Hudek-Knežević i Gračanin, 2006). Za sada ne postoje jasna objašnjenja za tu pojavu, ali de Miguel i Buss (2011) pretpostavljaju da s obzirom na to da žene češće prekidaju vezu, muškarci možda koriste tu taktiku kao posljednji pokušaj spašavanja veze (međutim, nisu pružili rezultate koji bi podržali tu pretpostavku). Žene češće koriste uljepšavanje, što je također u skladu s visokim vrednovanjem izgleda žena pri odabiru partnera. Osim uljepšavanja, u nekim se istraživanjima spominje i češće udvaranje žena drugom muškarcu (Buss, 2000), čime partnerima nastoje pokazati da su poželjne drugima i da trebaju uložiti više truda u vezu.

Što se tiče ličnosti, pokazalo se da su neuroticizam, ugodnost i savjesnost značajno povezane sa zadržavanjem partnera (McKibbin i sur., 2014; de Miguel i Buss, 2011). U istraživanju de Miguela i Bussa (2011) neuroticizam je predviđao oprez, skrivanje partnera i monopoliziranje vremena, što je u skladu s interpretacijom neuroticizma kao osjetljivosti na socijalne prijetnje. Osim toga je predviđao i emocionalnu manipulaciju, omalovažavanje partnera i suparnika, samoponižavanje te intraseksualne prijetnje i nasilje. Ugodnost se također pokazala dobrim prediktorom zadržavanja partnera: oni koji su imali niže rezultate, bili su skloniji ugrožavajućim taktikama poput izazivanja ljubomore, kažnjavanja prijetnje nevjerom, omalovažavanje partnera, te omalovažavanja i prijetnji suparnicima. U skladu sa shvaćanjem savjesnosti kao orijentirane dugoročnim ciljevima, postignuću i prikupljanjem resursa, ona je bila pozitivan prediktor pokazivanja resursa i uljepšavanja, a negativan za izazivanje ljubomore i omalovažavanje partnera. U istraživanju McKibbina i suradnika (2014), neuroticizam je bio pozitivan prediktor ugrožavajućih i podržavajućih strategija, savjesnost i ugodnost negativni prediktori ugrožavajućih i pozitivni prediktori podržavajućih strategija. Savjesnost partnerice je bila pozitivan prediktor podržavajućih strategija, a ugodnost partnerice negativan prediktor i podržavajućih i ugrožavajućih strategija. Osobe visoko na neuroticizmu izrazito su osjetljive na opasnost od gubitka partnera, te imaju izraženije strategije zadržavanja partnera. S druge strane, osobe visoko na ugodnosti sklonije su surađujućim strategijama nego agresivnim, a savjesne su usmjerene na dugoročno korisne strategije.

1.3. Crte ličnosti tamne trijade

Tamna trijada predstavlja skup subkliničkih društveno nepoželjnih osobina ličnosti, a sastoji se od narcizma, makijavelizma i psihopatije. Iako su značajno pozitivno povezane, ove osobine predstavljaju različite aspekte antisocijalne ličnosti (Jonason, Koenig i Tost, 2010). Ono što je zajedničko svim crtama ličnosti tamne trijade je agresivnost i obmanjivanje drugih, nepokolebljivo promicanje vlastitih ciljeva i ravnodušnost prema patnji koju nanose drugima u postizanju svojih ciljeva (Paulhus i Williams, 2002). Međutim, zbog određenih različitosti u ponašajnim manifestacijama, ove se crte najčešće smatraju odvojenima (Jones i Paulhus, 2011). U odnosu na petofaktorski model, sve tri crte dosljedno se pokazuju negativno povezanima sa crtom ugodnosti (Paulhus i Williams, 2002; Jakobowitz i Egan, 2006; Stead i Fekken, 2014). U nekim su istraživanjima narcizam i psihopatija pozitivno povezane s ekstraverzijom i otvorenosću (Jonason, Li i Teicher, 2010), a makijavelizam i psihopatija negativno sa crtom savjesnosti (Paulhus i Williams, 2002), ali ti rezultati nisu tako dosljedni.

Subklinička je psihopatija karakterizirana impulzivnošću, antisocijalnim ponašanjima, interpersonalnom manipulacijom i manjkom empatije (Williams, Paulhus i Hare, 2007). Zbog smanjene kontrole impulsa osobe s višim rezultatima na psihopatiji iskazuju velik broj neprilagođenih ponašanja, od neodgovornosti i nepredvidivosti sve do nasilja. Iako obmanjuju druge, ne mogu koordinirati svoja obmanjujuća ponašanja kako bi izvukli dugoročne prednosti. Psihopati su rigidni u svojim taktikama, ne uče iz pogrešaka i ne upuštaju se dugoročno planiranje, nego se vode trenutnim zadovoljavanjem potrebama (Jones i Paulhus, 2011). Zbog manjka empatije, interesa za druge i poteškoća u zauzimanju tuđih perspektiva, obično imaju problema u interpersonalnim odnosima (Ali i Chamorro-Premuzic, 2007). Psihopatija je povezana s promiskuitetnošću (Jones i Paulhus, 2010), agresivnim seksualnim ponašanjem (Finkelstein, 2014) i većim brojem spolnih partnera kroz život (Jonason, Li i Buss, 2009). Psihopati općenito imaju kratkoročnu spolnu orijentaciju, što znači da se upuštaju u kratkoročne seksualne odnose, a rjeđe dugotrajnije romantične odnose (Jonason, Luevano i Adams, 2010). Kada su u vezi, češće su nevjerni, nasilni, imaju više problema u vezi i češće dolazi do prekida veze (Ali i Chamorro-Premuzic, 2007). Psihopatija je također povezana s češćim korištenjem kontrolirajućih i agresivnih strategija zadržavanja partnera (Jones i Paulhus, 2010). Subklinička se psihopatija najčešće mjeri Upitnikom samoprocjene psihopatije (SRP-Self report psychopathy scale, Hare, 1985; prema Williams, Nathanson i Paulhus, 2003). Upitnik je konstruiran iz čestica korištenih za dijagnozu kliničke psihopatije, a kasnije je validiran na nekliničkim uzorcima. SRP dobro predviđa antisocijalna ponašanja u forenzičkim i neforenzičkim populacijama (Paulhus i Williams, 2002).

Narcizam uključuje grandiozni pojam o sebi, osjećaje privilegiranosti i superiornosti, ekstremnu usmjerenost na sebe, znatan nedostatak interesa i empatije za druge te iskorištavanje drugih (Campbell, 1999). Narcistične osobe imaju osjećaj da imaju pravo izrabljivati i ignorirati druge jer su im superiorni. Njihova grandioznost samopercepcije zapravo je potaknuta nestabilnošću pojma o sebi (Lam, 2012), zbog čega stalno traže potvrđivanje od drugih, u obliku divljenja ili priznanja. Veličaju one koji im daju narcistične poticaje, ali izbjegavaju ili otvoreno ponižavaju one koji to odbijaju činiti (Jones i Paulhus, 2011). Ova rigidna strategija koju uključuje nedostižan cilj potvrde pojma o sebi u velikoj je suprotnosti sa psihopatima, koji su motivirani kratkoročnim ciljevima i trenutačnim zadovoljenjem potreba. Narcizam je povezan s lošim interpersonalnim odnosima (Campbell, 1999; Campbell i Foster, 2002) jer koriste druge kako bi potvrdili pojam o sebi, nezainteresirani su za intimnost i skloni su neprijateljskom ponašanju, agresivnosti i nevjeri u vezi (Foster i Campbell, 2005). Partnere vrednuju i biraju po

tome koliko mogu pomoći u njihovom doživljaju sebe: važan im je status i „savršenstvo“ partnera – bez obzira na to uvijek u odnosu na partnera sebe procjenjuju superiornijima na svim osobinama (Campbell, Foster i Finkel, 2002). Na početku veze doživljaj „savršenosti“ vodi obožavanju partnera, ali uočavanjem njegovih mana, dolazi do razočaranja i smanjenog ulaganja u vezu (Keller i sur., 2014). Općenito niže ulaganje i predanost u vezi vjerojatno je rezultat doživljaja većih romantičnih alternativa, precjenjivanja kvalitete odnosa i podcjenjivanje vjerojatnosti da bi im partner bio nevjeran ili ih ostavio (Foster i Campbell, 2005). Subklinički narcizam mjeri se Inventarom narcistične ličnosti (NPI – Narcissistic personality inventory, Raskin i Hall, 1981; prema Morf i Rhodewalt, 2001), također konstruiranim na temelju definicije narcističnog poremećaja ličnosti i validiranog na nekliničkim uzorcima (Paulhus i Williams, 2002).

Makijavelizam obuhvaća niz hladnih i manipulativnih ponašanja koja proizlaze iz nedostatka konvencionalne moralnosti (Dussault, Hojjat i Boone, 2013). Makijavelisti manipuliraju drugima i koriste ih u postizanju svojih ciljeva (Wilson, Near i Miller, 1996; Paulhus i Williams, 2002). Emocionalno su hladni, imaju kognitivnu interpersonalnu orijentaciju, a ne emocionalnu i manjak empatije (Austin i sur., 2007). Imaju dugoročne ciljeve i veliku kontrolu impulsa koja im omogućuje postizanje tih ciljeva. Prilagođavaju svoje ponašanje s obzirom na situaciju, analizirajući prednosti i nedostatke, te koriste agresiju i varanje ili kontrolu samo kada je rizik mali ili se radi o dovoljno primamljivom potencijalnom ishodu (Jones i Paulhus, 2011). Pojedinci s višim rezultatima na makijavelizmu sigurniji su u svoju sposobnost obmanjivanja i smišljaju uvjerljivije laži, što im omogućuje da djeluju iskreno (Brewer i Abel, 2015). Makijavelisti negativno doživljavaju svoje partnere, ali traže simbiotsku bliskost s njima kako bi ih mogli iskorištavati (Ináncsi, Láng, Bereczkei, 2015). Drugi ih najčešće smatraju društveno privlačnima i karizmatiskim vođama (Dussault, Hojjat i Boone, 2013). Upitnik makijavelizma (MACH-IV, Christie i Geis, 1970; prema Skinner, 1988) nastao je na temelju izdvajanja izjava iz Machiavellijevih knjiga i testiranja valjanosti i pouzdanosti. Daljnja istraživanja pokazala su da sudionici koji se više slažu s tim izjavama češće koriste manipulativna i hladna ponašanja u laboratoriju, ali i u stvarnim situacijama (Paulhus i Williams, 2002). Makijavelizam nije snažno povezan s direktnom agresijom (Jones i Paulhus, 2009), ali će osobe više na makijavelizmu češće koristiti indirektnu agresiju budući da time neće privući neželjenu pažnju, a uspijevaju ostvariti svoje ciljeve (Spierings, 2014). Neke od tih taktika su uvjeravanje, selektivno samootkrivanje, dodvoravanje i šarmiranje, manipuliranje

mišljenjem drugih, obmana, izazivanje krivnje kod drugih pa čak i pokazivanje prijateljstva i druge emocionalne taktike kojima manipuliraju drugima (Jones i Paulhus, 2009).

U dosadašnjim su istraživanjima muškarci uglavnom imali više rezultate na svim trima crtama. Jonason i sur. (2009) pretpostavljaju da tamna trijada omogućava muškarcima korištenje kratkoročne reproduktivne strategije, olakšavajući im da traže seksualne prilike, izbjegavajući emocionalno uključivanje (Paulhus i Williams, 2013; Carter, Campbell i Muncer, 2013a). Međutim, samo psihopatija pokazuje dosljednu povezanost s impulzivnom reproduktivnom strategijom i brzim životnim stilom (Jones i Paulhus, 2010; Jonason i Koenig, 2010). Iako su i druge dvije crte povezane s kratkotrajnim vezama i promiskuitetnošću (Jonason, Luevano i Adams, 2012), makijavelizam pokazuje fleksibilnost ponašajnih strategija ovisno o ciljevima (Jones i Paulhus, 2010), a narcizam iz veze može izvući koristi u obliku potvrđivanja identiteta (Campbell, 1999).

Iako je tamna trijada povezana s kratkoročnom strategijom traženja partnera, dugotrajna veza može imati povoljne ishode i pomoći zadovoljiti motive i pojedincima s crtama ličnosti tamne trijade i stoga biti poželjna i za njih, a ne onemogućava im nužno traženje seksualnih partnera izvan veze. Osim toga, monogamija je visoko društveno poželjna i do neke mjere društveno nametnuta, tako da se i pojedinci visokih rezultata na tamnoj trijadi mogu upuštati u dugotrajne veze kao način upravljanja dojmom o sebi (što se posebno odnosi na makijavelizam i narcizam). Tada se i oni susreću s problemom zadržavanja partnera. Budući da su se do sad istraživanja bavila uglavnom vezom između tamne trijade i kratkotrajnih seksualnih odnosa, bilo bi zanimljivo provjeriti u kakvom su odnosu crte ličnosti tamne trijade s ponašanjem u romantičnoj vezi, budući da se s jedne strane, ove osobine smatraju privlačnima (Carter, Campbell i Muncer, 2013b), a s druge strane ulijevaju nepovjerenje, što na vezu ima dugoročne negativne učinke (Ali i Chamorro-Premuzic, 2010). Iako postoje neke razlike među crtama ličnosti tamne trijade, očekuje se da će sve one pozitivno doprinijeti strategijama zadržavanja partnera. Najveći se doprinos očekuje za psihopatiju, s obzirom na njihovu impulzivnu prirodu, zatim za makijaveliste koji bi, bez obzira na svoje egoistične namjere, trebali diskriminirati između različitih taktika ovisno o potrebi i konačno za narcise, s obzirom da precjenjuju kvalitetu veze i podcjenjuju vjerojatnost nevjere partnera ili prekida veze.

Cilj. Cilj ovoga istraživanja je ispitati kako je izraženost crta ličnosti tamne trijade kod romantičnih parova povezana s njihovim strategijama zadržavanja partnera.

Problemi

1. Provjeriti spolne razlike u izraženosti crta ličnosti tamne trijade i strategija zadržavanja partnera.
2. Utvrditi odnos između crta ličnosti tamne trijade (narcisoidnosti, psihopatije i makijavelizma) i strategija zadržavanja partnera.

Hipoteze

1. Očekuje se značajna razlika između muškaraca i žena u izraženosti crta tamne trijade, pri čemu će muškarci imati više rezultate na svim crtama.
2. Očekuje se značajna razlika između muškaraca i žena u korištenim strategijama zadržavanja partnera, i to takve da će: muškarci češće koristiti strategije pokazivanja resursa, intraseksualne prijetnje i nasilja, samoponižavanja, a žene strategiju uljepšavanja.
3. Očekuje se značajan pozitivni doprinos crta tamne trijade strategijama zadržavanja partnera. Pri tome će najveći doprinos imati psihopatija, zatim makijavelizam i konačno narcizam.

2. Metoda

2.1. Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo 100 heteroseksualnih parova u dobi od 18 do 31 godine, u vezi najmanje 6 mjeseci. Prosječna dob sudionika je bila 24,57 godina ($SD=3,157$), a prosječna dob sudionica 23,20 godina ($SD=2,574$). Trajanje veze kretalo se između 6 mjeseci i 133 mjeseca (11 godina), s prosječnim trajanjem veze od 42 mjeseca (3,5 godine, $SD=27,760$). Niti jedan par nije imao djecu. 24% parova živi zajedno, a 76% parova ne.

2.2. Instrumenti

Inventar narcistične ličnosti (NPI-40, The Narcissistic Personality Inventory, Raskin i Hall, 1981) služi za mjerenje subkliničke narcisoidnosti. Sastoji se od 40 čestica prisilnog izbora (dvije ponuđene opcije od kojih jedna ukazuje na narcisoidnost). Primjer čestice je: „Nisam ni bolji ni lošiji od većine drugih.“ i „Mislim da sam posebna osoba.“ Za svaku tvrdnju koja ukazuje na narcizam dobiva se jedan bod, a ukupni rezultat dobiva se zbrajanjem tih bodova, tako da se ukupni rezultat može kretati između 0 i 40 bodova.

Skala samoprocjene psihopatije (SRP-III, Self-Report Psychopathy Scale, Hare, 1985) služi za mjerenje subkliničke psihopatije, a sastoji se od 31 tvrdnje koje opisuju različita obilježja psihopatskog ponašanja, poput „Često sam činio opasne stvari samo radi uzbuđenja.“. Sudionici odgovaraju na skali Likertovog tipa od pet stupnjeva (od jako se ne slažem do jako se slažem). Ukupni rezultat dobiva se zbrajanjem bodova (od 1 do 5) na svim tvrdnjama, u smjeru koji ukazuje na psihopatiju, tako da se ukupni rezultat može kretati između 31 i 155 bodova.

Test makijavelizma (Mach-IV, Test of Machiavellianism, Christie i Geis, 1970) služi za mjerenje makijavelizma, a sastoji se od 20 čestica koje opisuju različite stavove i mišljenja karakteristične za makijaveliste. Sudionici odgovaraju na skali od šest stupnjeva (od izrazito se ne slažem do izrazito se slažem). Ukupni rezultat dobiva se zbrajanjem bodova (od 1 do 6) na svim tvrdnjama u smjeru koji ukazuje na makijavelizam, tako da se ukupni rezultat kreće između 20 i 120. Ovi se upitnici na nekliničkim uzorcima koriste kao jednodimenzionalni, što će biti slučaj i u ovom istraživanju.

Upitnik zadržavanja partnera (UZP, Mate Retention Inventory, Buss, 1988) sastoji se od 104 čestice koje opisuju različita ponašanja u svrhu zadržavanja partnera. Sudionici trebaju odgovoriti koliko su često postupali na navedeni način u posljednjih godinu dana, na skali od nula (nikada) do tri (često). Strategije se grupiraju u 19 taktika, a na višoj razini u pet kategorija: izravno čuvanje, interseksualni negativni poticaji, intraseksualni negativni poticaji, pozitivni poticaji i javni znakovi posjedovanja. Te se kategorije grupiraju u dvije domene: domena interseksualne manipulacije i domena intraseksualne manipulacije. Ukupni rezultat na svakoj razini računat je tako da se ostvareni rezultat podijelio s brojem čestica u toj domeni, kategoriji ili taktici, tako da se svi rezultati kreću između 0 i 3.

2.3. Postupak

Za prikupljanje sudionika koristila se metoda snježne grude. Podaci su prikupljeni pojedinačno od svakog člana para u isto vrijeme, uz kontrolu eksperimentatora, kako ne bi utjecali jedno drugome na rezultate. Svaki je par dobio šifru pod kojom su se bilježili njihovi podaci, čime je osigurana anonimnost. Sudionicima je rečeno da se radi o istraživanju crta ličnosti i nekih aspekata veze te da u bilo kojem trenutku mogu odustati od sudjelovanja u istraživanju. Popunjavanje upitnika trajalo je otprilike 45 minuta. Redoslijed rješavanja upitnika se rotirao tako da je jednak broj sudionika dobio upitnike prema sljedećim kombinacijama: 1. NPI-40, Mach-IV, SRP-III, UZP; 2. Mach-IV, NPI-40, UZP, SRP-III; 3. SRP-III, UZP, Mach-IV, NPI-40; 4. UZP, SRP-III, NPI-40, Mach-IV.

3. Rezultati

U Tablici 1. prikazane su spolne razlike u crtama ličnosti tamne trijade. Sukladno očekivanjima, muškarci imaju više rezultate na svim trima crtama. Veličine efekta kreću se od ,358 za narcizam preko ,372 za makijavelizam do ,735 za psihopatiju.

Tablica 1. Unutarnja pouzdanost i spolne razlike na crtama ličnosti tamne trijade

	α_m	α_z	M_m	SD_m	M_z	SD_z	t	d	Ostvareni raspon	Teorijski raspon
Narcizam	,885	,728	14,91	7,764	12,57	5,100	2,519*	,358	1-36	0-40
Makijavelizam	,743	,726	66,86	11,639	62,59	11,403	2,621**	,372	40-120	20-101
Psihopatija	,864	,806	77,73	13,978	68,61	10,751	5,172**	,735	44-109	31-155

* $p < ,05$, ** $p < ,01$

U Tablici 2. prikazane su spolne razlike na taktikama zadržavanja partnera, a u Tablici 3. prikazane su spolne razlike na kategorijama i domenama zadržavanja partnera te na ukupnom rezultatu.

Tablica 2. Spolne razlike na taktikama zadržavanja partnera

	M_m	SD_m	M_z	SD_z	t	d	Ostvareni raspon	Teorijski raspon
Oprez	,709	,521	,800	,483	-1,283	-,182	0,00-2,44	0-3
Skrivanje partnera	,240	,408	,188	,378	,943	,134	0,00-2,25	0-3
Monopoliziranje vremena	,470	,467	,428	,443	,652	,093	0,00-2,60	0-3
Izazivanje ljubomore	,278	,446	,322	,494	-1,428	-,203	0,00-2,25	0-3
Kažnjavanje prijetnje nevjero	,554	,522	,639	,582	-1,078	-,153	0,00-2,57	0-3
Emocionalna manipulacija	,474	,505	,502	,455	-,423	,060	0,00-2,38	0-3
Manipulacija obvezom	,630	,483	,523	,386	1,726	,024	0,00-2,00	0-3
Omalovažavanje suparnika	,533	,543	,498	,439	,491	,069	0,00-2,14	0-3
Pokazivanje resursa	1,397	,631	1,016	,488	4,763**	,677	0,00-2,83	0-3
Seksualni poticaji	1,01	,550	,982	,561	,331	,047	0,00-3,00	0-3
Uljepšavanje	1,236	,633	1,716	,673	-5,192**	-,738	0,00-3,00	0-3
Ljubav i briga	2,14	,447	2,14	,449	,000	0	0,00-3,00	0-3
Samoponižavanje	1,208	,566	,868	,510	4,460**	,634	0,00-2,60	0-3
Verbalni znakovi posjedovanja	1,416	,596	1,53	,563	-1,390	-,197	0,40-3,00	0-3
Fizički znakovi posjedovanja	1,900	,607	1,810	,639	1,021	,145	0,00-3,00	0-3

Posesivno ukrašavanje	,508	,488	,408	,407	1,573	,223	0,00-2,00	0-3
Omalovažavanje partnera	,088	,252	,094	,281	-,159	-,022	0,00-2,20	0-3
Intraseksualne prijetnje	,493	,584	,230	,323	3,946**	,560	0,00-2,33	0-3
Intraseksualno nasilje	,1300	,334	,052	,116	2,204*	,313	0,00-1,60	0-3

*p<,05, **p<,01

Sukladno očekivanjima, muškarci češće koriste intraseksualne prijetnje i nasilje, pokazivanje resursa i samponižavanje, a žene češće koriste uljepšavanje. Što se tiče veličine efekta, ona se kreće između male do srednje za intraseksualno nasilje (d=,313) i kategoriju negativnih intraseksualnih poticaja (d=,463) preko srednje za intraseksualne prijetnje (d=,560) do srednje visoke za samoponižavanje (d=,634), pokazivanje resursa (d=,677) i uljepšavanje (d=,738).

Tablica 3. Unutarnja pouzdanost i spolne razlike na kategorijama i domenama UZP-a

	α_m	α_z	M_m	SD_m	M_z	SD_z	t	d	Ostvareni raspon	Teorijski raspon
Izravno čuvanje	,876	,856	0,54	0,425	0,56	0,391	-0,385	-0,055	0,00-2,17	0-3
Javni znakovi posjedovanja	,831	,770	1,27	0,468	1,25	0,433	0,397	0,056	0,20-2,47	0-3
Interseksualni negativni poticaji	,861	,882	0,49	0,396	0,51	0,366	-0,409	-0,058	0,00-2,00	0-3
Intraseksualni negativni poticaji	,910	,542	0,25	0,338	0,13	0,155	3,257**	0,463	0,00-1,88	0-3
Pozitivni poticaji	,852	,857	1,41	0,406	1,34	0,391	1,138	0,161	0,19-2,38	0-3
Interseksualna manipulacija	,940	,934	0,83	0,316	0,82	0,331	0,179	0,026	0,04-1,81	0-3
Intraseksualna manipulacija	,877	,768	0,75	0,338	0,67	0,323	1,787	0,254	0,00-1,90	0-3
Ukupni rezultat	,956	,941	0,80	0,331	0,77	0,284	0,658	0,093	0,13-1,94	0-3

*p<,05, **p<,01

Koeficijenti korelacije s ukupnim rezultatom, domenama i kategorijama UZP-a prikazani su u Tablici 4, a korelacije s taktikama zadržavanja partnera zbog ograničenog prostora nisu prikazane.

Tablica 4. Korelacije između crta ličnosti tamne trijade i vlastitih rezultata na UZP-u

Vlastiti rezultati na UZP-u	Tamna trijada sudionica			Tamna trijada sudionika		
	Narcizam	Psihopatija	Makijavelizam	Narcizam	Psihopatija	Makijavelizam
Izravno čuvanje	,129	,139	,218*	,129	,381**	,376**
Interseksualni negativni poticaji	,182	,190	,303**	,182	,372**	,331**
Intraseksualni negativni poticaji	,222*	,323**	,294**	,222*	,324**	,167
Javni znakovi posjedovanja	,287**	,252*	,164	,287**	,254*	,245*
Pozitivni poticaji	,188	,282**	,220*	,188	,104	,166
Interseksualna manipulacija	,220	,242*	,289**	,220	,388**	,363**
Intraseksualna manipulacija	,306**	,320**	,235*	,306**	,337**	,250*
Ukupni rezultat	,250	,292**	,308**	,250	,349**	,316**

* $p < ,05$, ** $p < ,01$

Kako se iz prikazane tablice vidi, uglavnom su rezultati na psihopatiji i makijavelizmu bili značajno povezani s rezultatima na UZP-u. Kod sudionica psihopatija je značajno povezana s intraseksualnim negativnim poticajima, javnim znakovima posjedovanja i pozitivnim poticajima, s domenama interseksualne i intraseksualne manipulacije te s ukupnim rezultatom. Makijavelizam sudionica je povezan s izravnim čuvanjem, interseksualnim i intraseksualnim negativnim poticajima i pozitivnim poticajima, domenama interseksualne i intraseksualne manipulacije kao i s ukupnim rezultatom.

Kod sudionika je psihopatija bila značajno povezana s ukupnim rezultatom i sa svim kategorijama zadržavanja partnera osim pozitivnih poticaja. Makijavelizam je povezan s ukupnim rezultatom te s kategorijama zadržavanja partnera osim intraseksualnih negativnih poticaja i pozitivnih poticaja. Kod sudionika je i narcizam bio značajno povezan s nekim rezultatima na UZP-u, tj s ukupnim rezultatom, s intraseksualnim negativnim poticajima i javnim znakovima posjedovanja. Sve su navedene korelacije pozitivne.

Korelacije između crta ličnosti partnera i strategija zadržavanja partnera prikazane su u Tablici 5, posebno za sudionike i sudionice.

Tablica 5. Korelacije između crta ličnosti tamne trijade i rezultata partnera na UZP-u

Rezultati partnera na UZP-u	Tamna trijada sudionika			Tamna trijada sudionica		
	Narcizam	Psihopatija	Makijavelizam	Narcizam	Psihopatija	Makijavelizam
Izravno čuvanje	,153	,344**	,209*	-,016	,323**	,197*
Interseksualni negativni poticaji	,150	,315**	,290**	-,048	,276**	,145
Intraseksualni negativni poticaji	,146	,258**	,274**	,092	,327**	,086
Javni znakovi posjedovanja	,182	,232*	,022	,073	,262**	,186
Pozitivni poticaji	,153	,194*	,059	,047	,195*	,177
Interseksualna manipulacija	,175	,320**	,213*	-,007	,324**	,193*
Intraseksualna manipulacija	,202*	,282**	,108	,096	,343**	,169
Ukupni rezultat	,197*	,346**	,208*	,028	,324**	,198*

* $p < ,05$, ** $p < ,01$

Sve značajne korelacije između crta ličnosti partnerice i vlastitih strategija zadržavanja partnera sudionika također su pozitivne. Kod sudionika, psihopatija partnerice značajno je povezana s kategorijama izravnog čuvanja, interseksualnih i intraseksualnih negativnih poticaja i javnih znakova posjedovanja, s domenama interseksualne i intraseksualne manipulacije te s ukupnim rezultatom na UZP-u. Niti narcizam ni makijavelizam partnerice nisu značajno povezani sa strategijama sudionika.

S druge strane, kod korelacije između crta ličnosti partnera i strategija zadržavanja partnera sudionica pokazala se značajnom i povezanost između narcizma partnera i domene intraseksualne manipulacije sudionice te ukupnog rezultata. Psihopatija partnera značajno je povezana sa svim varijablama zadržavanja partnera osim kategorije pozitivnih poticaja i domene interseksualne manipulacije. Makijavelizam partnera značajno je povezan s izravnim čuvanjem sudionica, interseksualnim negativnim poticajima, intraseksualnim negativnim poticajima, domenom interseksualne manipulacije i ukupnim rezultatom. Značajni koeficijenti korelacije kreću se između $r = ,218$ za povezanost između makijavelizma i izravnog čuvanja sudionica do $r = ,388$ za povezanost između psihopatije i domene interseksualne manipulacije.

Što se tiče doprinosa crta tamne trijade zadržavanju partnera, dobiveni rezultati djelomično potvrđuju očekivanja. Naime, regresijske analize s vlastitim rezultatima sudionika i sudionica na kategorijama, domenama i ukupnom rezultatu na UZP-u pokazale su se

značajnima za gotovo sve kriterijske varijable osim za kategoriju izravnog čuvanja kod sudionica i kategoriju pozitivnih poticaja kod sudionika. Rezultati regresijskih analiza za sudionice, s vlastitim crtama ličnosti tamne trijade kao prediktorima prikazane su u Tablici 6.

Tablica 6. Rezultati regresijske analize za sudionice s vlastitim crtama ličnosti tamne trijade kao prediktorima

Vlastiti rezultati na UZP-u	Crte ličnosti tamne trijade sudionica			
	Narcizam	Psihopatija	Makijavelizam	Ukupno
Izravno čuvanje	$\beta=-,163$	$\beta=,118$	$\beta=,196$	$R^2=,072$, $F(3,96)=2,489$
Interseksualni negativni poticaji	$\beta=-,197$	$\beta=,149$	$\beta=,273^*$	$R^2=,128$, $F(3,96)=4,709^{**}$
Intraseksualni negativni poticaji	$\beta=-,040$	$\beta=,256^*$	$\beta=,187$	$R^2=,134$, $F(3,96)=4,949^{**}$
Pozitivni poticaji	$\beta=,052$	$\beta=,208$	$\beta=,118$	$R^2=,093$, $F(3,96)=3,272^*$
Javni znakovi posjedovanja	$\beta=-,126$	$\beta=,274^*$	$\beta=,065$	$R^2=,080$, $F(3,96)=2,789^*$
Domena interseksualne manipulacije	$\beta=-,112$	$\beta=,187$	$\beta=,226^*$	$R^2=,110$, $F(3,96)=3,970^{**}$
Domena intraseksualne manipulacije	$\beta=-,120$	$\beta=,317^{**}$	$\beta=,117$	$R^2=,125$, $F(3,96)=4,584^{**}$
Ukupni rezultat	$\beta=-,113$	$\beta=,239^*$	$\beta=,222^*$	$R^2=,136$, $F(3,96)=5,028^{**}$

* $p<,05$, ** $p<,01$

Kod sudionica se postotak varijance objašnjene crtama tamne trijade kreće od 8% za kategoriju javnih znakova posjedovanja do 13,6% za ukupni rezultat. Na razini pojedinačnih prediktora, psihopatija sudionica je značajno pozitivno predviđala kategorije intraseksualnih negativnih poticaja i javnih znakova posjedovanja, domenu intraseksualne manipulacije i ukupni rezultat. Makijavelizam sudionica je značajno pozitivno predviđao kategoriju interseksualnih negativnih poticaja, domenu interseksualne manipulacije i ukupni rezultat. Rezultati regresijskih analiza za sudionice na taktikama zadržavanja partnera mogu se vidjeti u Prilogu 1. Na razini taktika zadržavanja partnera, narcizam sudionica negativno predviđa emocionalnu manipulaciju i intraseksualne prijetnje, psihopatija pozitivno predviđa skrivanje, izazivanje ljubomore, emocionalnu manipulaciju, posesivno ukrašavanje, intraseksualne prijetnje i nasilje, a makijavelizam pozitivno predviđa oprez, kažnjavanje izazivanja prijetnje nevjerom, omalovažavanje suparnika i seksualne poticaje.

Rezultati regresijskih analiza za sudionike, za vlastite crte ličnosti tamne trijade kao prediktore prikazani su u Tablici 7.

Tablica 7. Rezultati regresijske analize za sudionike s vlastitim crtama ličnosti tamne trijade kao prediktorima

Vlastiti rezultati na UZP-u	Tamna trijada sudionika			
	Narcizam	Psihopatija	Makijavelizam	Ukupno
Izravno čuvanje	$\beta = -,108$	$\beta = ,309^{**}$	$\beta = ,273^{**}$	$R^2 = ,207, F(3,96) = 8,239^{**}$
Interseksualni negativni poticaji	$\beta = -,024$	$\beta = ,289^*$	$\beta = ,209^*$	$R^2 = ,172, F(3,96) = 6,653^{**}$
Intraseksualni negativni poticaji	$\beta = ,087$	$\beta = ,277^*$	$\beta = ,013$	$R^2 = ,111, F(3,96) = 4,000^{**}$
Pozitivni poticaji	$\beta = ,159$	$\beta = -,028$	$\beta = ,126$	$R^2 = ,048, F(3,96) = 1,613$
Javni znakovi posjedovanja	$\beta = ,194$	$\beta = ,102$	$\beta = ,134$	$R^2 = ,115, F(3,96) = 4,144^{**}$
Domena interseksualne manipulacije	$\beta = ,011$	$\beta = ,277^*$	$\beta = ,235^*$	$R^2 = ,195, F(3,96) = 7,754^{**}$
Domena intraseksualne manipulacije	$\beta = ,175$	$\beta = ,211$	$\beta = ,096$	$R^2 = ,149, F(3,96) = 5,587^{**}$
UZP	$\beta = ,081$	$\beta = ,226^*$	$\beta = ,187$	$R^2 = ,158, F(3,96) = 6,016^{**}$

* $p < ,05$, ** $p < ,01$

Postotak varijance objašnjene crtama tamne trijade kod sudionika kreće se od 11,1% za kategoriju intraseksualnih negativnih poticaja do 20,7% za kategoriju izravnog čuvanja. Na razini pojedinačnih prediktora, psihopatija sudionika pozitivno predviđa izravno čuvanje, interseksualne i intraseksualne negativne poticaje, domenu interseksualne manipulacije i ukupni rezultat. Makijavelizam sudionika pozitivno predviđa izravno čuvanje, interseksualne negativne poticaje i domenu interseksualne manipulacije. Rezultati regresijskih analiza za sudionike na taktikama zadržavanja partnera prikazani su u Prilogu 2. Narcizam sudionika pozitivno predviđa uljepšavanje, iskazivanje ljubavi i brige te verbalne i fizičke znakove posjedovanja, psihopatija pozitivno predviđa skrivanje, monopoliziranje vremena, izazivanje ljubomore, kažnjavanje prijete nevjeroj, posesivno ukrašavanje, omalovažavanje partnera i intraseksualno nasilje, a makijavelizam sudionika predviđa oprez, emocionalnu manipulaciju i samoponižavanje.

U Tablici 8 su prikazani rezultati regresijske analize za sudionice s crtama ličnosti tamne trijade partnera kao prediktorima. Prediktorske varijable partnera značajno doprinose objašnjenju svih kriterijskih varijabli sudionica osim kategorija pozitivnih poticaja i izravnih znakova posjedovanja (promatrajući kategorije, domene i ukupni rezultat). Postotak objašnjene

varijance kreće se od 4,4% za kategoriju pozitivnih poticaja do 12,7% za kategoriju interseksualnih negativnih poticaja. Na razini pojedinačnih prediktora, psihopatija sudionika pozitivno predviđa izravno čuvanje sudionica, interseksualne negativne poticaje, javne znakove posjedovanja, domene interseksualne i intraseksualne manipulacije te ukupni rezultat.

Tablica 8. Rezultati regresijske analize za sudionice s crtama ličnosti tamne trijade partnera kao prediktorima

Rezultati sudionica na UZP-u	Tamna trijada partnera			
	Narcizam	Psihopatija	Makijavelizam	Ukupno
Izravno čuvanje	$\beta=-,022$	$\beta=,322^{**}$	$\beta=,070$	$R^2=,122, F(3,96)=4,445^{**}$
Interseksualni negativni poticaji	$\beta=-,028$	$\beta=,242^*$	$\beta=,190$	$R^2=,127, F(3,96)=4,661^{**}$
Intraseksualni negativni poticaji	$\beta=,000$	$\beta=,169$	$\beta=-,197$	$R^2=,098, F(3,96)=3,461^*$
Pozitivni poticaji	$\beta=,087$	$\beta=,175$	$\beta=-,049$	$R^2=,044, F(3,96)=1,486$
Javni znakovi posjedovanja	$\beta=,112$	$\beta=,234^*$	$\beta=-,121$	$R^2=,072, F(3,96)=2,485$
Domena interseksualne manipulacije	$\beta=,018$	$\beta=,274^*$	$\beta=,083$	$R^2=,108, F(3,96)=3,893^{**}$
Domena intraseksualne manipulacije	$\beta=,095$	$\beta=,255^*$	$\beta=-,039$	$R^2=,087, F(3,96)=3,042^*$
UZP	$\beta=,035$	$\beta=,303^{**}$	$\beta=,059$	$R^2=,124, F(3,93)=4,519^{**}$

* $p<,05$, ** $p<,01$

Rezultati regresijskih analiza za sudionice s obzirom na crte tamne trijade partnera prikazani su u Prilogu 3. Psihopatija partnera kod sudionica pozitivno predviđa oprez, monopoliziranje vremena, kažnjavanje prijete nevjeroj, emocionalnu manipulaciju, seksualne poticaje, samoponižavanje i verbalne znakove posjedovanja, a makijavelizam partnera pozitivno predviđa omalovažavanje suparnika i omalovažavanje partnera.

U Tablici 9 prikazani su rezultati regresijske analize za sudionike, s crtama ličnosti tamne trijade partnerice kao prediktorima.

Tablica 9. Rezultati regresijske analize za sudionike s crtama ličnosti tamne trijade partnerice kao prediktorima

Rezultati sudionika na UZP-u	Tamna trijada partnerice			
	Narcizam	Psihopatija	Makijavelizam	Ukupno
Izravno čuvanje	$\beta=-,175$	$\beta=,364^{**}$	$\beta=,067$	$R^2=,134, F(3,96)=4,939^{**}$
Interseksualni negativni poticaji	$\beta=-,191$	$\beta=,341^{**}$	$\beta=,028$	$R^2=,107, F(3,96)=3,853^*$
Intraseksualni negativni poticaji	$\beta=-,048$	$\beta=,378^{**}$	$\beta=-,073$	$R^2=,113, F(3,96)=4,079^{**}$

Pozitivni poticaji	$\beta=-,038$	$\beta=,160$	$\beta=,112$	$R^2=,049$, $F(3,96)=1,658$
Javni znakovi posjedovanja	$\beta=-,039$	$\beta=,239^*$	$\beta=,087$	$R^2=,076$, $F(3,96)=2,627^*$
Domena interseksualne manipulacije	$\beta=-,165$	$\beta=,363^{**}$	$\beta=,063$	$R^2=,131$, $F(3,96)=4,804^{**}$
Domena intraseksualne manipulacije	$\beta=-,051$	$\beta=,355^{**}$	$\beta=,021$	$R^2=,120$, $F(3,96)=4,382^*$
UZP	$\beta=-,123$	$\beta=,343^{**}$	$\beta=,068$	$R^2=,121$, $F(3,96)=4,416^{**}$

* $p<,05$, ** $p<,01$

Prediktorske varijable partnerice značajno objašnjavaju zadržavanje partnera sudionika na svim kriterijskim varijablama osim na kategoriji pozitivnih poticaja. Postotak objašnjene varijance kreće se između 7,6% za javne znakove posjedovanja do 13,4% za kategoriju izravnog čuvanja.

Rezultati regresijskih analiza za sudionike s obzirom na crte tamne trijade partnera mogu se vidjeti u Prilogu 4. Narcizam partnerice negativno predviđa oprez i kažnjavanje prijetnje nevjerom, psihopatija partnerice pozitivno predviđa oprez sudionika, monopoliziranje vremena, izazivanje ljubomore te kažnjavanje prijetnje nevjerom, omalovažavanje suparnika, posesivno ukrašavanje, omalovažavanje partnera te intraseksualne prijetnje i nasilje, a makijavelizam partnerice pozitivno predviđa pokazivanje resursa i negativno predviđa omalovažavanje partnera.

4. Rasprava

4.1. Spolne razlike

U skladu s očekivanjima, muškarci imaju više rezultate na svim trima crtama tamne trijade. Neki istraživači pretpostavljaju da, u skladu s evolucijskim gledištem, crte ličnosti tamne trijade pomažu objasniti činjenicu da su muškarci skloniji kratkoročnim vezama od žena (Furnham, Richards i Paulhus, 2013). Naime, crte tamne trijade povezane su s promiskuitetnošću i manjim ulaganjem u vezu (Jonason i sur., 2009). Kratkotrajne veze uglavnom seksualne prirode za muškarce su adaptivnije jer im omogućuju povećanje reproduktivne uspješnosti. Za razliku od toga, u evolucijskoj prošlosti kratkotrajni su odnosi za ženu mogli imati visoku cijenu ako dođe do oplodnje, u obliku trudnoće, dojenja i kasnije brige za dijete, pogotovo u odsutnosti oca. Možda su crte ličnosti tamne trijade jedan od mehanizama koji omogućuju muškarcu da ulazi u kratkotrajne odnose bez emocionalnog ulaganja, što mu omogućuje brzo napuštanje veze i traženje nove partnerice (Jonason i sur., 2009). Međutim, ne

pokazuju sve crte tamne trijade jednaku sklonost kratkoročnim odnosima: iako su sve crte povezane s kratkoročnom strategijom i nerestriktivnom socioseksualnošću, narcisi i makijavelisti mogu se s obzirom na svoje motive prilagoditi i dugotrajnijem odnosu, dok su psihopati u tome rigidniji (Jones i Paulhus, 2011). Osim toga, moguće je da i ženama crte tamne trijade na drukčiji način koriste u skladu s njihovom reproduktivnom strategijom, iako to zasad nije proučavano.

Potvrđena je i hipoteza o spolnim razlikama u korištenju strategija zadržavanja partnera. Naime, žene su u većoj mjeri koristile uljepšavanje, kao što se može očekivati s obzirom na veću važnost fizičkog izgleda žena pri odabiru partnera. Također, potvrđena su i očekivanja o češćem pokazivanju resursa kod muškaraca, što je u skladu s visokim vrednovanjem statusa od strane žena. Osim toga, muškarci su imali više rezultate na taktikama intraseksualne prijetnje i nasilja, kao i na kategoriji negativnih intraseksualnih poticaja i domeni intraseksualne manipulacije. Kao što je ranije spomenuto, prema Triversovoj teoriji diferencijalnog roditeljskog ulaganja, spol koji ulaže više izbirljiviji je, a onaj koji ulaže manje bori se za naklonost i postaje kompetitivniji spol. Još jedna razlika koja zasad nije objašnjena, ali se dosljedno pokazuje u istraživanjima potvrđena je i u ovom istraživanju: viši rezultati muškaraca na taktici samoponižavanja.

4.2. Doprinos crta ličnosti tamne trijade strategijama zadržavanja partnera

Na višim razinama zadržavanja partnera (kategorijama, domenama i ukupnom rezultatu) vlastita tamna trijada sudionika ima značajan pozitivan doprinos objašnjavanju svih kriterija osim kategorije pozitivnih poticaja. Ovakav rezultat je očekivan s obzirom na to da je tamna trijada općenito povezana s agresivnim ponašanjem i smanjenom empatijom te beskompromisnim ostvarivanjem vlastitih ciljeva (Jonason i sur., 2009). Kako je tamna trijada povezana i sa smanjenim ulaganjem u vezu, nije iznenađujuće da ne predviđa kategoriju pozitivnih poticaja. Kada se promatraju rezultati partnera, tamna trijada sudionica također značajno predviđa sve strategije zadržavanja partnera sudionika osim kategorije pozitivnih poticaja. Budući da tamna trijada predviđa sve druge kategorije zadržavanja partnera, moguće je da je kod partnera osobe s višim rezultatima na tamnoj trijadi prisutno smanjeno povjerenje i zadovoljstvo u vezi i stoga ne koriste u tolikoj mjeri pozitivne poticaje koliko interseksualne negativne ili izravno čuvanje. Tamna trijada partnera predviđa sve druge kategorije zadržavanja partnera, što je i očekivano, budući da se pokazalo da ljudi učestalije koriste strategije

zadržavanja partnera kada postoji veća vjerojatnost za nevjeru (Kardum, Hudek-Knežević, Gračanin, 2006), kao u slučaju izraženijih crta tamne trijade.

Kod sudionica vlastita tamna trijada ima značajan doprinos objašnjavanju svih kriterija osim kategorije izravnog čuvanja. Kategorija izravnog čuvanja je donekle primjenjivija na muškarce (Buss, 1988; Buss, 2002), jer je cijena neuspjeha u čuvanju partnera od nevjere za njih veća, tako da je moguće da zbog toga ni crte tamne trijade žena ne predviđaju kategoriju izravnog čuvanja. Tamna trijada sudionika značajno predviđa sve kriterijske varijable sudionica osim kategorija pozitivnih poticaja i javnih znakova posjedovanja. Ponovno crte ličnosti tamne trijade partnera predviđaju učestalije korištenje skoro svih kategorija i domena zadržavanja partnera, kao strategiju čuvanja partnera od moguće nevjere.

Različita istraživanja narcizam povezuju s agresivnim ponašanjem, sukobima i manjim zadovoljstvom u vezi, manjkom empatije i iskazivanjem neprijateljstva (Campbell i Foster, 2010; Keller i sur., 2014). Zbog toga iznenađuje što podaci ne potkrepljuju hipotezu o doprinosu narcizma kategorijama i domenama zadržavanja partnera, posebno ugrožavajućim strategijama. Provjerom na razini taktika, pokazalo se da narcizam kod sudionika predviđa vlastite rezultate na uljepšavanju, iskazivanju ljubavi i brige te verbalnim i fizičkim znakovima posjedovanja. Jedan od osnovnih aspekata subkliničkog narcizma je zaokupljenost fizičkim izgledom (Vazire i sur., 2008), tako da je doprinos narcizma sudionika taktici uljepšavanja u skladu s prethodnim istraživanjima. Također, u skladu s osjećajem vlasništva nad drugima prisutnim kod narcisa i korištenjem drugih za promoviranje pojma o sebi (Jones i Paulhus, 2010) su i izraženiji fizički i verbalni znakovi posjedovanja. Ono što odudara od očekivanja je pozitivan doprinos narcizma iskazivanju ljubavi i brige, posebno kada se uzme u obzir orijentiranost na sebe umjesto orijentiranosti na druge (Paulhus, Williams i Harms, 2001), smanjeno ulaganje u vezu (Campbell i Foster, 2002) te negativna povezanost narcizma s crtom ugodnosti (Rhodewalt & Morf, 1995). Postoji mogućnost da ovi rezultati pokazuju pristranost narcisa u procjenjivanju sebe i svojeg ponašanja. U Lamovom istraživanju (2012) osobe s višim rezultatima na narcizmu su procjenjivali kvalitetu veze višom nego njihovi partneri, a partneri narcisa bili su nezadovoljniji vezom od partnera nenarcisa. Druga je mogućnost da zbog sparivanja s visoko poželjnim pojedincima, koje vodi potvrđivanju identiteta narcisa, oni koriste iskazivanje ljubavi i brige kako bi dobili ono što njima treba: divljenje, status, moć i seks (Campbell, Foster i Finkel, 2002). Strategije zadržavanja partnera sudionika predviđa i narcizam partnerice i to negativno za taktike opreza i kažnjavanja prijetnje nevjerom. S obzirom na to da osobe više na narcizmu izbjegavaju intimnost i kod partnera visoko vrednuju smanjenu želju za predanošću

u vezi (Campbell, Brunnel i Finkel, 2006), moguće je da njihovi partneri manje koriste kontrolirajuće strategije koje bi spriječile moguću nevjeru.

Narcizam sudionica negativno je predviđao vlastite taktike emocionalne manipulacije i intraseksualnih prijetnji. Taktika emocionalne manipulacije sastoji se od čestica poput „Svome sam partneru rekla da ću «umrijeti» ako me ikada ostavi.“ i „Rekla sam mu da ovisim o njemu.“ Takva submisivna ponašanja nisu u skladu s narcističkim osjećajem nadmoći i gradionosti slike o sebi, tako da je ovaj rezultat u skladu s literaturom o narcizmu. Što se tiče intraseksualnih prijetnji, kao što je ranije rečeno, za narcise nije vjerojatno da će sumnjati u vjernost partnera (Foster i Campbell, 2005), tako da je moguće da neće primijetiti niti reagirati na eventualne prijetnje suparnika. Osim toga, za ostavljanje pozitivnog dojma o sebi, može biti štetno pokazivanje neprijateljstva prema drugim ženama. Narcizam partnera nije predviđao zadržavanje partnera sudionica.

Psihopatija se u istraživanjima dosljedno pokazuje pozitivnim prediktorom nasilja, bilo reaktivnog ili ničim izazvanog (Reidy, Zeichner i Martinez, 2007). Impulzivnost psihopata vodi pretpostavci da u korištenju strategija zadržavanja partnera neće diskriminirati između korisnih i rizičnih strategija te da neće biti u stanju promišljeno koristiti podržavajuće strategije u svrhu dugoročnijeg cilja. Psihopatija sudionica predviđa vlastite intraseksualne negativne poticaje, javne znakove posjedovanja, domenu intraseksualne manipulacije i ukupni rezultat. Na razini taktika predviđa skrivanje partnera, izazivanje ljubomore, emocionalnu manipulaciju, posesivno ukrašavanje, intraseksualne prijetnje i nasilje. Kako je domena intraseksualne manipulacije karakterističnija za muškarce (i u ovom istraživanju na taktikama intraseksualne prijetnje i nasilja je dobivena značajna razlika u korist muškaraca), moglo bi se očekivati da psihopatija sudionica neće pozitivno doprinosti njezinom objašnjenju, ali izgleda da psihopatija olakšava sudionicama korištenje takvih strategija. Sve taktike koje psihopatija značajno objašnjava osim posesivnog ukrašavanja ugrožavajuće su za vezu, što podržava prijašnje rezultate o nasilju i problemima u vezi (Williams, Spidel i Paulhus, 2005) i češćem raspadu dugotrajne veze kod psihopata (Carter, Campbell i Muncer, 2013a).

Psihopatija sudionika značajno predviđa vlastite rezultate na kategorijama izravnog čuvanja, interseksualnih negativnih poticaja i intraseksualnih negativnih poticaja, na domeni interseksualne manipulacije i ukupnom rezultatu. Pozitivno predviđanje gotovo svih rezultata na kategorijama i domenama zadržavanja partnera potkrepljuje očekivanja postavljena na temelju veće impulzivnosti psihopata, veće povezanosti s problematičnim ponašanjima i

nasiljem u vezi (Ali i Chamorro-Premuzic, 2010). Na razini taktika, psihopatija predviđa skrivanje, monopoliziranje vremena, izazivanje ljubomore, kažnjavanje prijetnje nevjero, posesivno ukrašavanje, ponižavanje partnera i intraseksualno nasilje. Taktike koje psihopatija predviđa većinom su ugrožavajuće za vezu i uglavnom mogu biti korisne samo kratkoročno, u sprječavanju nevjere, jer dugoročno korištenje takvih strategija vodi raspadu veze (Miner, Starratt i Schackelford, 2009). Primjerice, skrivanje i monopoliziranje vremena služe kao kontrola prilike za upoznavanje potencijalnih suparnika i upuštanja u odnos s njima (Schackelford i sur., 2005), ali ukoliko se pretjerano koriste, ograničavanje slobode i socijalne potpore vode nezadovoljstvu partnera i većoj vjerojatnosti napuštanja veze.

Budući da je psihopatija povezana s promiskuitetnošću i traženjem uzbuđenja (Jonason i sur., 2009), ima smisla da će psihopatija partnera predviđati povećan napor u zadržavanju partnera. Psihopatija je povezana i s nerestriktivnom socioseksualnom orijentacijom, koja također pozitivno predviđa korištenje strategija zadržavanja (Kardum, Hudek-Knežević i Gračanin, 2006). U ovom istraživanju psihopatija partnera predviđa sve rezultate sudionica na višim razinama UZP-a osim intraseksualnih negativnih poticaja i pozitivnih poticaja. Na razini taktika, psihopatija partnera predviđa rezultate sudionica na oprezu, monopoliziranju vremena, izazivanju ljubomore, emocionalnoj manipulaciji, seksualnim poticajima, samoponižavanju i verbalnim znakovima posjedovanja. Psihopatija partnerice predviđa zadržavanje partnera na svim kriterijskim varijablama osim kategorije pozitivnih poticaja. Na razini taktika, psihopatija partnerice doprinosi oprezu, monopoliziranju vremena, izazivanju ljubomore, kažnjavanju izazivanja ljubomore, ponižavanjem suparnika, posesivnim ukrašavanjem, ponižavanjem partnera, intraseksualnim prijetnjama i nasilju. Psihopatija partnera nešto izraženije predviđa taktike zadržavanja partnera sudionika nego sudionica, što bi moglo biti zbog više cijene seksualne nevjere partnerice. Gledajući sve rezultate, i vlastita psihopatija i psihopatija partnera predviđaju učestalije korištenje strategija zadržavanja partnera, posebno veći broj ugrožavajućih taktika, što govori o izraženim konfliktima u vezi. Ipak, partnerice osoba s višim rezultatima na psihopatiji koriste i taktike iz kategorije pozitivnih poticaja: seksualne poticaje i samoponižavanje. Budući da muškarci visoko vrednuju seksualnu pristupačnost žena, a oni viši na psihopatiji su pogotovo skloni traženju seksualnih odnosa izvan veze, vjerojatno žene u vezi s partnerom višim na psihopatiji koriste ovu taktiku kako bi smanjile vjerojatnost nevjere. Samoponižavanje možda objašnjava naglašena agresivnost partnera, koju sudionice onda pokušavaju ublažiti podređivanjem partneru.

Bez obzira na bezosjećajnost makijavelista, njihova promišljenost vjerojatno ograničava izraženost strategija zadržavanja partnera, te u dugotrajnim vezama izbjegavaju taktike koje će ugroziti vezu. U istraživanju Jonesa i Paulhusa (2010) pokazalo se da je makijavelizam muškaraca jedini od crta tamne trijade predviđao razliku u iskazivanju strategija zadržavanja partnera s obzirom na ozbiljnost veze: u kratkotrajnoj su pokazivali više nasilnih ili kontrolirajućih strategija u odnosu na dugotrajnu, gdje je osim vjernosti važno i sprječavanje raspada veze. Makijavelisti se u kontekstu dugotrajne veze ovog istraživanja također ne uključuju u izravno agresivna ponašanja, nego obmanjujuća i manipulirajuća kao što su emocionalna manipulacija i samoponižavanje. Iako je makijavelizam dosljedno povezan sa zanemarivanjem i iskorištavanjem drugih, viši makijavelizam predviđa taktike koje su u osnovi submisivne, što je vjerojatno primjer manipuliranja dojmom partnera o sebi. Makijavelizam predviđa i taktiku opreza, koja se smatra ugrožavajućom taktikom, ali ponašanja poput njuškanja po osobnim stvarima, čitanja osobne pošte ili provjeravanje što partner radi, ne moraju partneru djelovati ugrožavajuće, a osobi višoj na makijavelizmu svejedno daje određenu kontrolu nad ponašanjem partnera.

Na rezultatima sudionica je vidljivo da osobe više na makijavelizmu vjerojatno diskriminiraju između korisnijih i rizičnijih taktika ovisno o trenutku, budući da makijavelizam pozitivno predviđa ukupni rezultat, ali ne predviđa puno taktika zadržavanja partnera. Jednako kao kod sudionika, makijavelizam sudionica predviđa oprez, što nije izraženo kontrolirajuća taktika. Seksualni poticaji su taktika pozitivnih poticaja, koju sudionice vjerojatno koriste promišljeno, zbog visokog vrednovanja seksa i seksualne pristupačnosti kod muškaraca. S druge strane, kažnjavanje prijetnje nevjerom i omalovažavanje suparnika smatraju se interseksualnim negativnim poticajima, iako ponižavanje suparnika nije negativno za sam odnos, nego služi smanjenju percipiranih alternativa izvan veze, tako da je svakako manje rizična strategija od drugih interseksualnih negativnih poticaja. Kažnjavanje prijetnje nevjerom je najnegativnija taktika koju makijavelizam predviđa. Možda češća seksualna nevjera kod muškaraca pomaže objasniti zašto sudionice s višim rezultatima na makijavelizmu više kažnjavaju izazivanje ljubomore tj. manipuliraju osjećajem krivnje partnera vezanim uz nevjeru.

Makijavelizam partnera ne predviđa niti jedan rezultat na višim razinama UZP-a. Zanimljivo je da makijavelizam partnera i kod sudionica i kod sudionika predviđa taktiku omalovažavanja partnera pred suparnicima; kod sudionica pozitivno, a kod sudionika negativno. Osim toga, kod sudionika predviđa i pokazivanje resursa, a kod sudionica

omalovažavanje suparnica. Uspješnost u obmanjivanju drugih i upravljanju dojmom o sebi omogućuje makijavelistima prikriivanje stvarnih motiva, što bi mogao biti razlog tako slabom doprinosu makijavelizma partnera strategijama zadržavanja: partneri možda vide drugu sliku od one koju osobe više na makijavelizmu daju u samoprocjeni.

Istraživanja u području tamne trijade uglavnom se bave kratkotrajnim odnosima, tako da je prednost ovoga istraživanja što nastoji provjeriti odnos između crta ličnosti tamne trijade i ponašanja u romantičnoj vezi, tj. strategija zadržavanja partnera. Međutim, u ovom su istraživanju korištene samoprocjene strategija zadržavanja partnera, a postoji mogućnost da se percepcija tih ponašanja razlikuje među partnerima. Ipak, neka su druga istraživanja već pokazala da su partneri složni u procjeni strategija zadržavanja partnera oba člana para (Schackelford, Goetz i Buss, 2005). Također, uzorak se sastoji od pretežno mlađih sudionika, a dinamika odnosa je vjerojatno drukčija kod starijih sudionika i onih u braku. Osim toga, korišteni uzorak je relativno heterogen prema trajanju veze, tome žive li zajedno ili ne te jesu li u braku. S obzirom na izrabljivačku prirodu crta tamne trijade, vjerojatno se njihovo ponašanje u vezi razlikuje s obzirom na njihove ciljeve i koristi koje iz veze mogu izvući, tako da bi u budućim istraživanjima trebalo uzeti u obzir i percepciju vrijednosti partnera te želje i očekivanja od veze, i po mogućnosti voditi računa o trajanju veze i zajedničkom životu. Također bi u budućim istraživanjima moglo biti korisno uzeti u obzir i petofaktorski model ličnosti kako bi se provjerilo koliko crte ličnosti tamne trijade dodatno doprinose zadržavanju partnera.

5. Zaključak

Iako se velik broj istraživanja bavio crtama tamne trijade, uglavnom su se usmjeravali na kratkorajne veze. U ovom je istraživanju provjeravan odnos između crta tamne trijade i strategija zadržavanja partnera u dugotrajnim romantičnim vezama. U izraženosti crta tamne trijade potvrđene su očekivane spolne razlike u korist muškaraca, u skladu s pretpostavkom da crte tamne trijade djeluju kao psihološki mehanizmi koji olakšavaju muškarcima korištenje kratkoročnih reproduktivnih strategija. I očekivane spolne razlike u izraženosti strategija zadržavanja partnera su potvrđene, pri čemu žene češće koriste taktiku uljepšavanja, u skladu s većim značajem fizičkog izgleda žene u odabiru (pa i zadržavanju) partnera. S druge strane, muškarci su češće koristili pokazivanje resursa, u skladu s većim značajem statusa muškarca pri odabiru i zadržavanju partnera. Muškarci su češće koristili i strategije usmjerene prema suparnicima, također u skladu s očekivanjem o muškarcima kao kompetitivnijem spolu, u borbi za naklonost žena, koja je izbirljiva u odabiru partnera. Vlastita tamna trijada predviđa ukupni

rezultat i obje domene zadržavanja partnera te sve kategorije zadržavanja partnera osim izravnog čuvanja za sudionice i pozitivnih poticaja za sudionike. Tamna trijada partnera također predviđa ukupni rezultat i obje domene zadržavanja partnera te sve kategorije zadržavanja partnera osim javnih znakova posjedovanja i pozitivnih poticaja za sudionice te pozitivnih poticaja za sudionike. Što se tiče doprinosa crta ličnosti tamne trijade, najveći je broj kategorija, domena i taktika zadržavanja partnera predviđala psihopatija, kao što je i očekivano zbog njihove impulzivnosti i najveće sklonosti agresiji od sve tri crte. Te su taktike najčešće bile ugrožavajuće, osim što je psihopatija partnera kod sudionica predviđala seksualne poticaje i samoponižavanje, koji pripadaju pozitivnim poticajima. Međutim, makijavelizam i narcizam predviđaju relativno mali broj (posebno viših razina) zadržavanja partnera, u određenom neskladu s istraživanjima koja pokazuju da su makijavelizam i narcizam također povezani s problemima i agresivnosti u vezi. Takvi bi rezultati mogli podržavati podatke o prilagodljivosti ponašanja makijavelista ciljevima te o pristranosti percepcije veze od strane narcisa, međutim potrebno je provjeriti odnos s dodatnim varijable vezanim uz doživljaj i očekivanja od veze i doživljaja vrijednosti partnera, kako bi se moglo jasnije zaključiti predviđaju li narcizam i makijavelizam u manjoj mjeri strategije zadržavanja partnera ili su ti rezultati ovisni o povezanosti s nekim drugim varijablama.

6. Literatura

- Ali, F., Chamorro-Premuzic, T. (2010). The dark side of love and life satisfaction: Associations with intimate relationships, psychopathy and Machiavellianism. *Personality and Individual Differences* 48, 228-233.
- Austin, E.J., Farrelly, D., Black, C. i Moore, H. (2007). Emotional intelligence, Machiavellianism and emotional manipulation: Does EI have a dark side?. *Personality and Individual Differences* 43, 179-189.
- Brewer, G. i Abell, L. (2015). Machiavellianism in long-term relationships. *Scandinavian Journal of Psychology* 56 (3), 357-362.
- Buss, D.M. (2006). Strategies of human mating. *Psychological Topics* 15(2), 239-260.
- Buss, D.M. (2002). Human mate guarding. *Neuroendocrinology Letters Special Issue* 4 (23), 23-29.
- Buss, D. M. (2000). *The dangerous passion: Why jealousy is as necessary as love and sex*. NY: Free Press.
- Buss, D.M. (1988). From vigilance to violence: Tactics of mate retention in American undergraduates. *Ethology and Sociobiology* 9, 291-317.

- Buss, D. M. (1994). The strategies of human mating. *American Scientist*, 82, 238-249.
- Campbell, W.K., Brunell, A.B., i Finkel, E.J. (2006). Narcissism, interpersonal self regulation, and romantic relationships: An agency model approach. U Finkel, E. J. i Vohs, K. D. (Ur.), *Self and relationships: Connecting intrapersonal and interpersonal processes* (str. 297–316). New York: Guilford Press.
- Campbell, W.K. i Foster, C.A. (2002). Narcissism and commitment in romantic relationships: An investment model analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin* 28, 484-495.
- Campbell, W.K., Foster, C.A. i Finkel, E.J. (2002). Does self-love lead to love for others? A story of narcissistic game playing. *Journal of Personality and Social Psychology* 83(2), 340-354.
- Campbell, W.K. (1999). Narcissism and romantic attraction. *Journal of Personality and Social Psychology* 77(6), 1254-1270.
- Carter, G.L., Campbell, A.C., Muncer, S. (2013a). The Dark Triad: Beyond a 'male' mating strategy. *Personality and Individual Differences* 56, 159-164.
- Carter, G.L., Campbell, A.C. i Muncer, S. (2013b). The Dark Triad personality: Attractiveness to women. *Personality and Individual Differences* 56, 57-61.
- Conroy-Beam, D., Buss, D. M., Pham, M. N., i Shackelford T. K. (in press). How sexually dimorphic are human mate preferences? *Personality and Social Psychology Bulletin*.
- de Miguel, A. i Buss, D.M. (2011). Mate retention tactics in Spain: Personality, sex differences, and relationship status. *Journal of Personality* 79(3), 563-586.
- Dussault, M., Hojjat, M., Boone, R.T. (2013). Machiavellianism and dating: deception and intimacy. *Social behavior and personality* 41 (2), 283-294.
- Finkelstein, K.R. (2014). *The influence of the Dark Triad and gender on sexual coercion strategies of a subclinical sample*. Diplomski rad. Brandeis University: Department of Psychology.
- Foster, J.D. i Campbell, W.K. (2005). Narcissism and resistance to doubts about romantic partners. *Journal of Research in Psychology* 39, 550-557.
- Furnham, A., Richards, S.C. i Paulhus, D.L. (2013). The Dark Triad of personality: a 10 year review. *Social and Personality Psychology Compass* 7(3), 199–216.
- Griskevicius, V., Haselton, M.G., Ackerman, J.M. (2015). Evolution and close relationships. U Simpson, J. i Dovidio, J. (Ur.). *APA Handbook of personality and social psychology* (str 3-32). American Psychological Association Press.
- Hall, J.H. i Fincham, F.D. (2006). Relationship dissolution following infidelity. U Fine, M. i Harvey, J. (Ur). *The Handbook of divorce and romantic relationship dissolution*. Mahwah, NJ: Erlbaum.

- Holden, C.J., Zeigler-Hill, V., Pham, M.N. i Shackelford, T.K. (2013). Personality features and mate retention strategies: honesty-humility and the willingness to manipulate, deceive, and exploit romantic partners. *Personality and Individual Differences* 57, 31–36.
- Ináncsi, T., Láng, A. i Bereczkei, T. (2015). Machiavellianism and adult attachment in general interpersonal relationships and close relationships. *Europe's Journal of Psychology* 11(1), 139-154.
- Jakobowitz, S. i Egan, V. (2006). The dark triad and normal personality traits. *Personality and Individual Differences* 40, 331-339.
- Jonason, P.K., Luevano, V.X. i Adams, H.M. (2012). How the Dark Triad traits predict relationship choices. *Personality and Individual Differences* 53 (3), 180 – 184.
- Jonason, P.K., Li, N.P. i Buss, D.M. (2009). The costs and benefits of the Dark Triad: Implications for mate poaching and mate retention tactics. *Personality and Individual Differences* 48, 373-378.
- Jonason, P.K., Koenig, B.L. i Tost, J. (2010). Living a fast life: The Dark Triad and life history theory. *Human Nature* 21, 428-442.
- Jonason, P.K., Li, N.P. i Teicher, E.A. (2010). Who is James Bond: The Dark Triad as an agentic social style. *Individual Differences Research* 8(2), 111-120.
- Jonason, P.K., Li, N.P., Webster, G.D. i Schmitt, D.P. (2009). The Dark Triad: Facilitating a short term mating strategy in men. *European Journal of Personality* 23, 5-18.
- Jones, D.N., Paulhus, D.L. (2011). Differentiating the Dark Triad within the interpersonal circumplex. U: Horowitz, L.M. i Strack, S. *Handbook of interpersonal psychology: Theory, research and assessment, and therapeutic interventions* (str. 249-269). New York: Wiley & Sons.
- Jones, D.N. i Paulhus, D.L. (2010). Mating Strategies among the Dark Triad: Relationship focus, retention, and infidelity. University of British Columbia. <http://www.sakkyndig.com/psykologi/artvit/jones2010.pdf>
- Jones, D.N. i Paulhus, D.L. (2009). Machiavellianism. U Leary, M.R. i Hoyle, R.H. (Ur.). *Individual differences in social behavior* (str. 93-108). New York: Guilford.
- Kardum, I., Hudek-Knežević, J. i Gračanin, A. (2006). Sociosexuality and mate retention in romantic couples. *Psychological Topics* 15(2), 277-296.
- Kardum, I. (2003). *Evolucija i ljudsko ponašanje*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- Keller, P.S., Blincoe, S., Gilvert, L.R., Dewall, N., Haak, E.A., Widiger, T. (2014). Narcissism in romantic relationships: a dyadic perspective. *Journal of Social and Clinical Psychology* 33 (1), 25-50.
- Lam, Z.K.W. (2012). Narcissism and romantic relationship: The mediating role of perception discrepancy. *Discovery-SS Student E-Journal* 1, 1-20.

- McKibbin, W.F., Miner, E.J., Schackelford, T.K., Ehrke, A.D., Weekes-Schackelford, V.A. (2014). Mate retention varies with men's personality and their partner's personality. *Personality and individual differences* 56, 62-67.
- Miner, E.J., Staratt, V.G. i Schackelford, T.K. (2009). It's not all about her: Men's mate value and mate retention. *Personality and Individual Differences* 47(3), 214-218.
- Morf, C. C., i Rhodewalt, F. (2001). Unraveling the paradoxes of narcissism: A dynamic self regulatory processing model. *Psychological Inquiry*, 12, 177–196.
- Paulhus, D.L., Williams, K.M. i Hare, R.D. (2007). Capturing the four-factor structure of psychopathy in college students via self-report. *Journal of personality assessment* 88(2), 205-219.
- Paulhus, D. L. i Williams, K.M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36, 556-563.
- Paulhus, D.L., Williams, K. i Harms, P. (2001). Shedding light on the Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism and psychopathy. Poster. University of British Columbia.
- Reidy, D.E., Zeichner, A. i Martinez, M.A. (2007). Effects of psychopathy traits on unprovoked aggression. *Aggressive behavior* 34, 1-10.
- Rhodewalt, F. i Morf, C.C. (1995). Self and interpersonal correlates of Narcissistic Personality Inventory: A review and new findings. *Journal of Research in Personality* 29, 1-23.
- Schackelford, T.K., Goetz, A.T. i Buss, D.M. (2005). Mate retention in marriage; Further evidence of the reliability of the Mate Retention Inventory.
- Schackelford, T.K., Goetz, A.T., Buss, D.M., Euler, H.A., Hoier, S. (2005). When we hurt the ones we love. *Personal Relationships* 12, 447-463.
- Skinner, N.F. (1988). Personality correlates of Machiavellianism: VI Machiavellianism and the psychopath. *Social Behavior and Personality* 6(1), 33-37.
- Spierings, S. (2014). *Relationship between the Dark Triad and aggression*. Neobjavljeni završni rad. Tilburg: Tilburg school of Social and Behavioral Sciences.
- Stead, R. i Fekken, G.C. (2014). Agreeableness at the Core of the Dark Triad of Personality. *Individual Differences Research* 12(4), 131-141.
- Vazire, S., Naumann, L.P., Rentfrow, P.J., Gosling, S.D. (2008). Portrait of a narcissist: Manifestations of narcissism in physical appearance. *Journal of Research in Personality* 42, 1439-1447.
- Williams, K.M., Spidel, A. i Paulhus, D.L. (2005). Sex, lies and more lies: Exploring the intimate relationships of subclinical psychopaths. Poster. University of British Columbia.

Williams, K.M., Nathanson, C. i Paulhus, D. (2003). Structure and validity of the Self-Report Psychopathy Scale-III in normal populations. Poster. The University of British Columbia

Wilson, D.S., Near, D. i Miller, R.R. (1996). Machiavellianism: Sinthesis of the evolutionary and psychological Literatures. *Psychological Bulletin* 119(2), 285-299.

7. Prilozi

Prilog 1. Rezultati regresijske analize za sudionice na taktikama zadržavanja partnera za vlastite crte ličnosti tamne trijade

Taktike UZP-a sudionica	Tamna trijada sudionica			
	NPI	SRP	MACH	Ukupno
Oprez	$\beta=-,106$	$\beta=,004$	$\beta=,265^*$	$R^2=,072$, $F(3,96)=2,482$
Skrivanje	$\beta=-,189$	$\beta=,274^*$	$\beta=,038$	$R^2=,077$, $F(3,96)=2,659^*$
Monopoliziranje vremena	$\beta=-,182$	$\beta=,181$	$\beta=,075$	$R^2=,052$, $F(3,96)=1,755$
Izazivanje ljubomore	$\beta=-,064$	$\beta=,270^*$	$\beta=,078$	$R^2=,086$, $F(3,96)=2,997^*$
Kažnjavanje prijetnje nevjerom	$\beta=-,177$	$\beta=,117$	$\beta=,257^*$	$R^2=,104$, $F(3,96)=3,729^*$
Emocionalna manipulacija	$\beta=-,277^{**}$	$\beta=,234^*$	$\beta=,131$	$R^2=,110$, $F(3,96)=3,957^{**}$
Manipulacija obvezom	$\beta=-,048$	$\beta=,031$	$\beta=-,016$	$R^2=,002$, $F(3,96)=,069$
Omalovažavanje suparnika	$\beta=-,060$	$\beta=-,102$	$\beta=,402^{**}$	$R^2=,136$, $F(3,96)=5,024^{**}$
Pokazivanje resursa	$\beta=,168$	$\beta=,138$	$\beta=-,006$	$R^2=,065$, $F(3,96)=2,226$
Seksualni poticaji	$\beta=,066$	$\beta=,208$	$\beta=,278^{**}$	$R^2=,194$, $F(3,96)=7,678^{**}$
Uljepšavanje	$\beta=,098$	$\beta=,096$	$\beta=,151$	$R^2=,067$, $F(3,96)=2,314$
Iskazivanje ljubavi i brige	$\beta=,043$	$\beta=,176$	$\beta=-,004$	$R^2=,039$, $F(3,96)=1,282$
Samoponižavanje	$\beta=-,114$	$\beta=,216$	$\beta=,063$	$R^2=,053$, $F(3,96)=1,790$
Verbalni znakovi posjedovanja	$\beta=,014$	$\beta=,198$	$\beta=,085$	$R^2=,064$, $F(3,96)=2,198$
Fizički znakovi posjedovanja	$\beta=-,149$	$\beta=,203$	$\beta=,087$	$R^2=,058$, $F(3,96)=1,954$
Posesivno ukrašavanje	$\beta=-,188$	$\beta=,282^*$	$\beta=-,046$	$R^2=,066$, $F(3,96)=2,246$
Omalovažavanje partnera	$\beta=,097$	$\beta=-,013$	$\beta=,158$	$R^2=,037$, $F(3,96)=1,233$
Intraseksualne prijetnje	$\beta=-,042$	$\beta=,248^*$	$\beta=,131$	$R^2=,099$, $F(3,96)=3,518^*$
Intraseksualno nasilje	$\beta=-,266^*$	$\beta=,302^{**}$	$\beta=-,014$	$R^2=,095$, $F(3,96)=3,355^*$

Prilog 2. Rezultati regresijske analize za sudionike na taktikama zadržavanja partnera s vlastitim crtama ličnosti kao prediktorima

Tamna trijada sudionika

Taktike UZP-a sudionika	NPI	SRP	MACH	Ukupno
Oprez	$\beta=-,083$	$\beta=,207$	$\beta=,318^{**}$	$R^2=,176, F(3,96)=6,848^{**}$
Skrivanje	$\beta=-,196$	$\beta=,436^{**}$	$\beta=,125$	$R^2=,197, F(3,96)=7,845^{**}$
Monopoliziranje vremena	$\beta=-,050$	$\beta=,292^*$	$\beta=,169$	$R^2=,141, F(3,96)=5,273^{**}$
Izazivanje ljubomore	$\beta=-,073$	$\beta=,443^{**}$	$\beta=,058$	$R^2=,195, F(3,96)=7,767^{**}$
Kažnjavanje prijetnje nevjerom	$\beta=-,128$	$\beta=,295^*$	$\beta=,184$	$R^2=,135, F(3,96)=4,980^{**}$
Emocionalna manipulacija	$\beta=,023$	$\beta=,205$	$\beta=,256^*$	$R^2=,164, F(3,96)=6,300^{**}$
Manipulacija obvezom	$\beta=-,032$	$\beta=,022$	$\beta=-,112$	$R^2=,014, F(3,96)=,441$
Omalovažavanje suparnika	$\beta=,079$	$\beta=,198$	$\beta=,195$	$R^2=,143, F(3,96)=5,354^{**}$
Pokazivanje resursa	$\beta=-,061$	$\beta=,047$	$\beta=,052$	$R^2=,006, F(3,96)=,194$
Seksualni poticaji	$\beta=,201$	$\beta=,224$	$\beta=-,056$	$R^2=,118, F(3,96)=4,272^{**}$
Uljepšavanje	$\beta=,377^{**}$	$\beta=-,139$	$\beta=,082$	$R^2=,129, F(3,96)=4,737^{**}$
Iskazivanje ljubavi i brige	$\beta=,292^{**}$	$\beta=-,118$	$\beta=-,045$	$R^2=,065, F(3,96)=2,222$
Samoponižavanje	$\beta=-,037$	$\beta=-,070$	$\beta=,261^*$	$R^2=,054, F(3,96)=1,825$
Verbalni znakovi posjedovanja	$\beta=,250^*$	$\beta=,077$	$\beta=,128$	$R^2=,133, F(3,96)=4,930^{**}$
Fizički znakovi posjedovanja	$\beta=,233^*$	$\beta=-,030$	$\beta=,051$	$R^2=,058, F(3,96)=1,964$
Posezivno ukrašavanje	$\beta=-,036$	$\beta=,235^*$	$\beta=,167$	$R^2=,108, F(3,96)=3,864^*$
Omalovažavanje partnera	$\beta=-,014$	$\beta=,322^{**}$	$\beta=,002$	$R^2=,100, F(3,96)=3,568^*$
Intraseksualne prijetnje	$\beta=,121$	$\beta=,187$	$\beta=,038$	$R^2=,082, F(3,96)=2,844^*$
Intraseksualno nasilje	$\beta=,039$	$\beta=,263^*$	$\beta=-,040$	$R^2=,071, F(3,96)=2,454$

Prilog 3. Rezultati regresijske analize za sudionice na taktikama zadržavanja partnera s crtama ličnosti tamne trijade partnera kao prediktorima

Taktike UZP-a sudionica	Tamna trijada partnera			
	NPI	SRP	MACH	Ukupno
Oprez	$\beta=-,084$	$\beta=,276^*$	$\beta=,108$	$R^2=,094, F(3,96)=3,313^*$
Skrivanje	$\beta=,050$	$\beta=,203$	$\beta=-,080$	$R^2=,042, F(3,96)=1,419$
Monopoliziranje vremena	$\beta=,060$	$\beta=,343^{**}$	$\beta=,067$	$R^2=,169, F(3,96)=6,497^{**}$
Izazivanje ljubomore	$\beta=-,041$	$\beta=,065$	$\beta=,146$	$R^2=,029, F(3,96)=,965$
Kažnjavanje prijetnje nevjerom	$\beta=-,042$	$\beta=,237^*$	$\beta=,183$	$R^2=,116, F(3,96)=4,211^{**}$
Emocionalna manipulacija	$\beta=-,115$	$\beta=,273^*$	$\beta=,097$	$R^2=,084, F(3,96)=2,931^*$
Manipulacija obvezom	$\beta=,082$	$\beta=,140$	$\beta=-,191$	$R^2=,039, F(3,96)=1,296$
Omalovažavanje suparnika	$\beta=,090$	$\beta=,104$	$\beta=,276^{**}$	$R^2=,147, F(3,96)=5,500^{**}$
Pokazivanje resursa	$\beta=,060$	$\beta=,082$	$\beta=,002$	$R^2=,015, F(3,96)=,488$
Seksualni poticaji	$\beta=,017$	$\beta=,304^{**}$	$\beta=,022$	$R^2=,104, F(3,96)=3,707^*$
Uljepšavanje	$\beta=,026$	$\beta=,053$	$\beta=,095$	$R^2=,020, F(3,96)=,658$
Iskazivanje ljubavi i brige	$\beta=,110$	$\beta=,137$	$\beta=-,158$	$R^2=,039, F(3,96)=1,296$

Samoponižavanje	$\beta=,077$	$\beta=,234^*$	$\beta=,193$	$R^2=,064, F(3,96)=2,193$
Verbalni znakovi posjedovanja	$\beta=,018$	$\beta=,255^*$	$\beta=,192$	$R^2=,060, F(3,96)=2,046$
Fizički znakovi posjedovanja	$\beta=,077$	$\beta=,125$	$\beta=,039$	$R^2=,026, F(3,96)=,846$
Posesivno ukrašavanje	$\beta=,211$	$\beta=,198$	$\beta=,060$	$R^2=,108, F(3,96)=3,855^*$
Omalovažavanje partnera	$\beta=,044$	$\beta=,056$	$\beta=,227^*$	$R^2=,077, F(3,96)=2,669^*$
Intraseksualne prijetnje	$\beta=,039$	$\beta=,158$	$\beta=,078$	$R^2=,036, F(3,96)=1,192$
Intraseksualno nasilje	$\beta=,027$	$\beta=,060$	$\beta=,038$	$R^2=,010, F(3,96)=,325$

Prilog 4. Rezultati regresijske analize za sudionike na taktikama zadržavanja partnera s crtama ličnosti tamne trijade partnerice kao prediktorima

Taktike UZP-a sudionika	Tamna trijada partnerice			
	NPI	SRP	MACH	Ukupno
Oprez	$\beta=,204^*$	$\beta=,351^{**}$	$\beta=,122$	$R^2=,151, F(3,96)=5,675^{**}$
Skrivanje	$\beta=,079$	$\beta=,226$	$\beta=,027$	$R^2=,048, F(3,96)=1,627$
Monopoliziranje vremena	$\beta=,109$	$\beta=,331^{**}$	$\beta=,043$	$R^2=,083, F(3,96)=2,907^*$
Izazivanje ljubomore	$\beta=,203$	$\beta=,344^{**}$	$\beta=,091$	$R^2=,090, F(3,96)=3,173^*$
Kažnjavanje prijetnje nevjerom	$\beta=,229^*$	$\beta=,358^{**}$	$\beta=,082$	$R^2=,140, F(3,96)=5,217^{**}$
Emocionalna manipulacija	$\beta=,103$	$\beta=,221$	$\beta=,031$	$R^2=,047, F(3,96)=1,571$
Manipulacija obvezom	$\beta=,047$	$\beta=,042$	$\beta=,052$	$R^2=,004, F(3,96)=,128$
Omalovažavanje suparnika	$\beta=,129$	$\beta=,318^{**}$	$\beta=,041$	$R^2=,096, F(3,96)=3,403^*$
Pokazivanje resursa	$\beta=,029$	$\beta=,024$	$\beta=,228^*$	$R^2=,047, F(3,96)=1,568$
Seksualni poticaji	$\beta=,127$	$\beta=,198$	$\beta=,075$	$R^2=,098, F(3,96)=3,486^*$
Uljepšavanje	$\beta=,134$	$\beta=,104$	$\beta=,038$	$R^2=,017, F(3,96)=,558$
Iskazivanje ljubavi i brige	$\beta=,088$	$\beta=,157$	$\beta=,059$	$R^2=,037, F(3,96)=1,232$
Samoponižavanje	$\beta=,064$	$\beta=,092$	$\beta=,169$	$R^2=,046, F(3,96)=1,553$
Verbalni znakovi posjedovanja	$\beta=,032$	$\beta=,180$	$\beta=,089$	$R^2=,061, F(3,96)=2,084$
Fizički znakovi posjedovanja	$\beta=,026$	$\beta=,131$	$\beta=,075$	$R^2=,036, F(3,96)=1,188$
Posesivno ukrašavanje	$\beta=,183$	$\beta=,303^{**}$	$\beta=,049$	$R^2=,093, F(3,96)=3,278^*$
Omalovažavanje partnera	$\beta=,077$	$\beta=,270^*$	$\beta=,227^*$	$R^2=,086, F(3,96)=3,026^*$
Intraseksualne prijetnje	$\beta=,097$	$\beta=,327^{**}$	$\beta=,023$	$R^2=,097, F(3,96)=3,443^*$
Intraseksualno nasilje	$\beta=,008$	$\beta=,336^{**}$	$\beta=,113$	$R^2=,090, F(3,96)=3,179^*$